

1. Havet

– Hvorfor ble jeg til?

Bertil Solborg står foran mamma og klør seg på skinka med den ene hånda. Bertil er en reflektert og nysgjerrig gutt på 12 år som er glad i å filosofere over livets mange rariteter. Han pleier å klø seg på siden av skinka med høyre hånd når han tenker hardt eller lurar på et eller annet. Han kan ikke noe for det, det er bare sånn han er skrudd sammen. Mamma sitter i sofaen i stua og prøver å lese avisa.

– Ehhh ...

Hun kjøper seg litt tid mens hun grubler på hvordan hun skal angripe spørsmålet. Hun mener bestemt at de har vært gjennom denne samtalen før, men er likevel ikke helt forberedt. Hun lurar også på om ikke skolen pleier å ha undervisning om sånt, men setter den tanken på vent.

– Altså, hvordan det skjedde? Du vet, pappa og jeg ... altså. Jeg mener ... vi har da snakket om dette før? Folk blir jo glade i hverandre, og så tenker de gjerne at det hadde vært fint med barn, en liten tass som beriker livet.

Bertil avbryter mamma ved å le høyt.

– Nei, nei, ikke *hvordan*. Hvorfor!

Han husker godt samtalen om hvordan barn blir til, og har ikke noe behov for å gjenta den. Han er tross alt tolv år nå og har kontroll på *noen* av livets store mysterier, men det er flere mysterier som må løses. Og er det noe Bertil liker, så er det å finne svar på mysterier.

Mamma må også le.

– He he. Altså, *hvorfor* du ble til? Det er et veldig godt og veldig vanskelig spørsmål som jeg ikke har hele svaret på, men kanskje vi kan finne ut av det sammen?

Mamma og Bertil kan snakke sammen om det meste. De bor i Subbevikveien 3. I en ganske ny og moderne, gråfarget liten enebolig på oppsiden av veien. Nabolaget er fredelig, og de fleste av husene likner på det Bertil bor i. Silje bor også der. Silje Solborg er storesøsteren til Bertil. Hun er 16 år og går på videregående.

Utenfor huset er det en gruslagt parkeringsplass til bilen og en liten plen der det står en sliten, men fortsatt godt brukbar trampoline. Mot veien er det et svart nettinggjerd, og på innsiden av dette et beskjedent blomsterbed der tulipanene nå er på vei opp av jorden. I hjørnet mot naboen er det plantet en busk som har vokst seg ganske stor.

På husveggen mot veien henger en grønn postkasse med en hvit merkelapp med adressen og navnene deres på:

Subbevikveien 3

Renate Storfoss

Silje Solborg

Bertil Solborg

Mamma har ikke samme etternavn som Bertil og Silje. Det er fordi hun og pappa er skilt. Da de giftet seg, byttet mamma etternavn til Solborg fordi pappa heter Jon Solborg. Barna fikk også Solborg til etternavn. Men da mamma og pappa skilte seg, byttet mamma tilbake til det navnet hun hadde før hun giftet seg, altså Storfoss.

Mamma Renate bretter sammen avisa og legger den på bordet før hun lener seg tilbake i stolen og retter oppmerksomheten mot den nysgjerrige sønnen sin.

– Det kan hende spørsmålet ditt er for stort for meg, Bertil. Men det er ikke sikkert det er for stort for *deg*.

– Hva mener du?

– Det kan hende du vil bruke hele livet på å finne svaret på hva som er hensikten med livet ditt. Du former nemlig livet mens du lever det.

– Du mener at svaret ikke finnes?

– Jo da, svaret finnes, men ikke hele svaret ... ennå. Til nå har hensikten med livet ditt blant annet vært å gi denne familien, venner og nabolaget masse gleder, men det meste av livet ligger jo fortsatt foran deg. Du maler på en måte ditt eget livsbilde som ikke blir ferdig før du er gammel og livet går mot slutten.

– Så du mener jeg ikke vet svaret på hvorfor jeg ble født før maleriet er ferdig malt og jeg er gammel?

– Ja, vi lever jo helt fra vi er inni magen til mamma og til vi dør en dag. Da du var inni magen min, gikk pappa og jeg til ultralyd på sykehuset. Ultralydmaskinen gjorde at vi kunne se inni magen. Da så vi det første tegnet på at du fantes, og vet du hva det var?

– Nei?

– Du var ikke mer enn en centimeter lang. Omtrent som neglen min.

– Var jeg så bitte liten?

– Jepp. Lang som en negl, men ikke like bred, da. Da hadde du vært en ordentlig tjukkas. Bare en strek. Og midt på den streken vi så på ultralyden, var det en liten prikk som blinket. Vet du hva det var?

– Blunka jeg?

Mamma må le godt.

– Nei, du blunka ikke. Du hadde ikke fått øyne ennå, faktisk. Nei, det som blinket, var hjertet ditt. En liten prikk som gikk av og på, av og på, av og på. Ord kan nesten ikke beskrive den fantastiske følelsen det var å få se at det bodde et helt nytt menneske inni kroppen min.

Mamma banker taktfast mot neglen sin for å i llustrere hjerteslagene.

– Så vokste du jo inni der da, og ble født. Og så fortsatte du å vokse i både alder og visdom, og se så stor og klok du har blitt nå. Først var du helt avhengig av mamma og pappa, og kanskje søstera

di. Litt etter litt slipper vi foreldre mer og mer taket mens du gradvis overtar ansvaret for deg selv. Så blir du voksen, og så blir du gammel.

– Men det er så lenge til. Og noen dør jo før de blir gamle.

– Ja, det kan nok skje, men de har likevel oppnådd noe i livet. La meg bruke en annen metafor. Du vet hva en metafor er for noe?

– Ja, selvfølgelig. Jeg har lært om det i naturfag.

– Du mener vel norsk?

– Nei, selvsagt ikke. En metafor er en sånn stein fra verdensrommet som du kan få i hodet når du går tur i skogen, men det er veldig sjelden det skjer, altså.

Mamma ler hjertelig. Heldigvis har de i denne familien lært seg å ikke ta seg selv så høytidelig, for da kunne Bertil lett blitt fornærmet nå.

– Nei, nei, nei. Du mener meteor. Jeg sa *metafor*. Det er noe helt annet! Metafor er at du beskriver et bilde for å forklare noe helt annet. Det lærer du i norsk, ikke i naturfag.

Nå ler Bertil også, men litt usikkert. Han er nemlig fortsatt ikke helt trygg på hva en metafor er for noe.

– Altså. Det jeg ville si, er at livet er en reise. Ordet 'reise' er da en metafor som sammenligner det å leve med å være på reise. Vi bruker et annet ord for det vi vil forklare.

– Å.

Bertil klør seg litt igjen. Mamma forstår at hun må prøve en gang til.

– Tenk på livet som et stort hav du skal krysse. Du må selv navigere og styre mot de målene som er viktige for deg, samtidig som du må takle både vær, vind og bølger på veien mot målet. Du bestemmer i stor grad farten og retningen selv. Noen havområder er tøffere enn andre. Noen stormer velger du å reise gjennom, mens andre er så voldsomme at du velger å la være. Noen av livets bølger kommer overraskende på deg og slår deg over ende, mens andre er du forberedt på sånn at du klarer å stå oppreist. Du må selv finne ut hva du vil og hvor du vil og hvordan du skal få det til. Hvilke utfordringer og muligheter du vil ha og hvilke du vil styre unna. Du velger mye selv, men ikke alt.

– Hva mener du med at jeg ikke kan velge alt selv? Tenker du hvis jeg blir syk eller må passe på deg fordi du blir syk?

– Noe sånt. Tenk på det som en storm eller store bølger. Noen kan være så kraftige at du ikke forstår hvordan du skal komme gjennom dem, men været og bølgene vil alltid roe seg på et tidspunkt. Det går over.

– Jeg vil heller ta de stormene jeg kan bestemme over helt selv. Bli verdensmester i ett eller annet eller noe i den duren.

Bertil synes tanken på å krysse store hav på egen hånd er litt skremmende.

– Jeg er jo bare en gutt som bor sammen med en mamma og en storesøster.

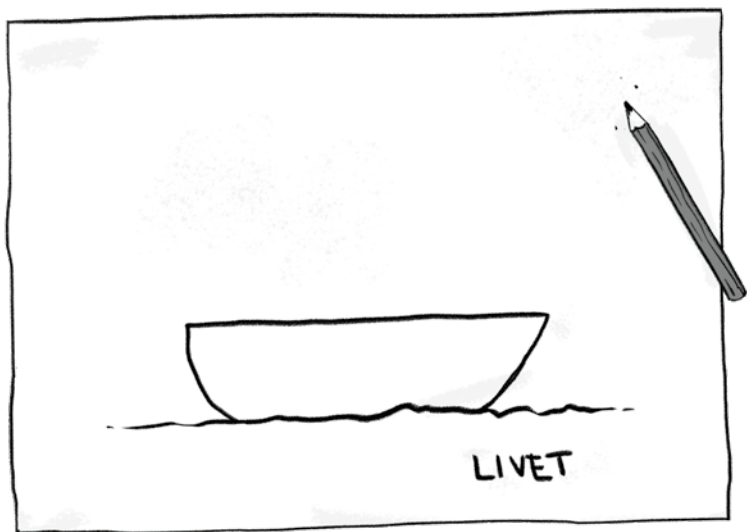
– Men snart tar du egne valg, og da kan det være greit å ha bestemt de første målene for reisen.

Fra det ene vinduet i stua kan Bertil skimte havet. Ikke sånn rett ut i horisonten, men litt av fjorden inn mot byen. Det regner og blåser ute. På fjorden ligger en stor fiskebåt dypt i vannet. Det ser ut som den har fått mye fisk siden den er så tungt lastet. Havet ser kaldt ut. Bertil er ikke så glad i å bade, og ikke noe god til å svømme. Han klarer ikke å svømme femti meter engang. Hvordan skal han liksom greie å krysse et stort hav?

Bertil er glad i å finne svar på de rareste ting. Silje sa en gang at han burde bli filosof siden han liker så godt å filosofere over saker og ting som nesten ingen andre tenker på. Bertil skjønner at han ikke er ferdig med å filosofere over dette ennå.

På rommet finner han et stort, tykt ark. Nederst tegner han en bølget, vannrett strek som ser litt ut som havet. Under streken skriver han «Livet». På havet tegner han en båt. Han har faktisk ikke tenkt å svømme gjennom livet, så en båt må han ha.

2. Tro

– Tror du på Gud?

Adrian ser på veien foran seg mens han bremses helt til sykkelen står stille, og går av. Adrian er beste-kompisen til Bertil. Han er litt kortere og litt sterkere enn Bertil, men Bertil har et hode som grubler mer enn hodet til Adrian. Adrian er glad i å få ting gjort. Det er bedre å gjøre enn å tenke, pleier han å si. Bertil er ikke helt uenig i det. Men han mener det kan være lurt å tenke seg om først.

De har nettopp syklet til butikken. Bertils mamma jobber der. Hun er litt sånn «altmulig dame» som av og til står i kassa, og av og til er ute på lageret eller setter varer i hyllene. Mamma har jobbet i butikken så lenge Bertil kan huske. Ofte jobber hun om kveldene og på lørdager, som i dag. Da må Bertil og Silje klare seg selv hjemme og hjelpe til med middagen og sånt.

– Tror du på Gud? gjentar Adrian. Høyere og tydeligere denne gangen, som om Bertil hadde propper i ørene første gang han spurte.

Bertil liker ikke spørsmålet. Han har nok bestemt seg for å tro på Gud, men når det kommer et så

direkte spørsmål, synes han det er vanskelig å svare. Det er ikke det at han er flau, altså, men når det kommer sånne spørsmål, er det gjerne noe mer på vei. Et hvorfor, for eksempel, og da blir det vanskelig å svare fordi det krever en nokså lang forklaring. Og den som spør, er heller ikke alltid interessert i svaret. Mange vil bare diskutere eller le litt av den som tror noe annet enn dem.

– Jaaa. Bertil drar på det. – Jeg gjør vel det.

Han skuler bort på Adrian, litt spent på fortsettelsen, men Adrian er jo Bertils beste venn, så det kan umulig bli så ille som han frykter.

– Kult.

Bertil får inntrykk av at Adrian egentlig ikke spurte fordi han ikke visste det, men heller for å få det bekreftet, liksom.

Adrian fisker handlelappen opp av lomma. De skal handle for My Moi, mammaen til Adrian: Brød, melk, jordbærsyltetøy, ost og noe godt til kaffen.

Adrian puster lettet ut når han ser på lappen. Han er glad det ikke står 'middag', for det er skikkelig vanskelig. Da blir han stående lenge i butikken og se

på varer han ikke har lyst på i det hele tatt. Adrian liker ikke middag, og nettopp derfor sender moren Adrian for å handle, sånn at han ikke kan klage på maten. Utfordringen er at Adrian alltid kjøper pølse i brød, og det blir litt ensformig i lengden. Men i dag slipper han altså.

Adrian bor to hus bortenfor Bertil, i Subbevikveien nummer 7. Han bor sammen med faren, Øystein Monsen, og moren, My Moi Monsen. Nå synes du kanskje at My Moi er et litt rart navn, og det er det jo. My Moi er født på Filippinene og kom til Norge først etter at hun ble voksen.

Bertil synes familien Monsen er en litt underlig familie. De er liksom motsetninger når du ser dem sammen. Øystein er bleik i huden og nesten to meter høy. Han er bergenser av den mer brautete typen, du vet sånne som passer best inn i sin egen by og blir litt mye av det gode for andre. Han snakker høyt og veldig direkte, men har egentlig ikke veldig sterke meninger når du blir kjent med ham – bortsett fra når det gjelder fotball, da. Der er han helt hjernevasket. Det sier i hvert fall moren til Bertil, men Bertil er ikke helt sikker på om Øystein er hjernevasket eller bare ekstremt patriotisk.

My Moi er nesten halvparten så høy som Øystein og mørkere i huden. Hun er ikke like høyrøstet som mannen, men snakker fort og litt utydelig norsk.

Likevel har hun det største temperamentet. Hun har et upåklagelig humør og kommer med stadige latterutbrudd, men kan også være direkte og handlekraftig. Silje, søsteren til Bertil, kaller My Moi for Lille My, akkurat som figuren i Mummidalen. Bertil tror ikke at Silje tør å si akkurat det til My Moi direkte, men hun sier det både titt og ofte hjemme, så en dag kan nok Silje komme til å plumpe ut med det når det slett ikke passer.

Inni butikken ser Bertil etter mamma. Hun står borte ved kjøleskapene med en kunde. Han hører ikke helt hva de snakker om, men ser at de åpner noen eggekartonger for å innsisere innholdet. Mamma smiler til kunden samtidig som hun har rynker i panna, som om hun er bekymret og glad samtidig.

Brød finner guttene innerst i butikken. Adrian liker best loff, men har fått klar beskjed av My Moi om å kjøpe noe sunnere. Han snapper opp et brød og glaner inn i papirposeåpningen. Det er frø på toppen av brødet, så han legger det ned igjen og tar opp et med en annen farge på posen.

– Jeg liker ikke sånne store frø, sier Adrian. – Det er som å tygge småstein.

Bertil lurar på om Adrian skal skjære ei skive av brødet for å se hvordan det ser ut inni også før han bestemmer seg, men det tredje brødet havner i handlekorga etter en grundig vurdering.

Så er det kjøleskapet med melk som står for tur. Adrian bruker god tid, og sjekker «best før»-datoen på nesten alle melkekartongene. Så tar han en av de nærmeste.

– Hvorfor sjekker du datoene så grundig? spør Bertil.

– Mamma sa jeg skulle ta den melken som hadde kortest holdbarhet.

– Lengst holdbarhet, mener du vel?

– Nei, kortest. Vi skal jo drikke den i dag.

– Ja, men da har det vel ingen betydning!

– Har det vel! Hun sier at hvis vi skal drikke melken i dag, må vi kjøpe en melk som går ut på dato i dag, for da slipper butikken å kaste den i morgen hvis ingen kjøper den. På den måten blir det kastet mindre mat i verden.

– Tror du det stemmer, da?

– Ja, det gjør jeg faktisk. Hvis folk alltid kjøper det med lengst holdbarhet, vil masse mat bli kastet, men hvis alle kjøper det med kortest holdbarhet, vil bare det butikken har kjøpt for mye av bli kastet. Skjønner du?

Bertil forstår hva Adrian mener, men han har aldri tenkt på det på den måten før. Han pleier alltid å ta den med lengst holdbarhet når han handler, men som regel er det mamma som handler. Hun jobber tross alt på butikken.

Nå mangler de bare syltetøy, ost og en pakke

kjeks, før de går til kassa. De tar en liten pause ved ukebladene for å sjekke om det har kommet noe spennende. Adrian har nok arvet noen av farens gener, for han er stort sett bare interessert i blader med fotballspillere på forsiden.

Mamma sitter i kassa nå. Hun ser litt betenkt ut. Bertil lurar på hva som er galt, og mamma forstår visst hva han tenker. Det er rart med mødre. De kan av og til skjønne hva barnet deres tenker før det har sagt noe som helst. Derfor trenger ikke Bertil å spørre.

– Noen har tatt egg fra en av eggekartongene. Det har skjedd et par ganger nå. Helt utrolig. Hvorfor stjeler noen *ett* egg fra en kartong?

Hun rister på hodet mens hun smiler lett.

– Hvis jeg først skulle gjort meg til kriminell og stjålet, så tror jeg at jeg ville tatt noe mer verdtfullt. Ja, ja. Nå må dere sykle forsiktig hjemover, da. Husk at jeg kommer hjem i femtiden.

Hun blunker til Bertil og smiler til Adrian, som betaler med bankkortet til My Moi.

De sykler hjem til Adrian. Adrian holder handleposen i hånda mens de sykler. Det er ikke det enkleste, men Adrian liker fysiske utfordringer. Han sitter rett i ryggen og holder posen i høyre hånd uten hendene på styret.

– Det er lett når du kan det, sier han.

– Tenk om hjulet treffer en stein eller et hull, da?

– Du må bare ha trua, så går det bra!

Bertil er ikke overbevist om at det holder med trua. Her trengs det nok en kombinasjon av dyktighet og flaks. Men det går bra ... denne gangen.

Vel framme tar My Moi imot varene fra butikken mens guttene går opp i andre etasje.

Andre etasje er familien Monsens favorittsted i huset. En diger tv dekker mesteparten av den ene vegg. Foran den, i en dyp, sliten lenestol, sitter Øystein Monsen og ser på fotballkamp.

På skjermen er det klart for Manchester United mot Leeds. Reprise fra i høst. Noen vil nok si at Øystein er i overkant glad i fotball, andre vil kalle ham fotballgal. Han går med rød fotballdrakt hele året. Manchester United om vinteren og Brann om sommeren.

Fotballkamper han vinner, blir lagret og sett igjen og igjen. For han sier nemlig «vi vant». Ikke *de*, altså klubben. Nei da. *Vi*, som om han var spiss på laget. Om vinteren er «vi» Manchester United, og om sommeren er «vi» Brann.

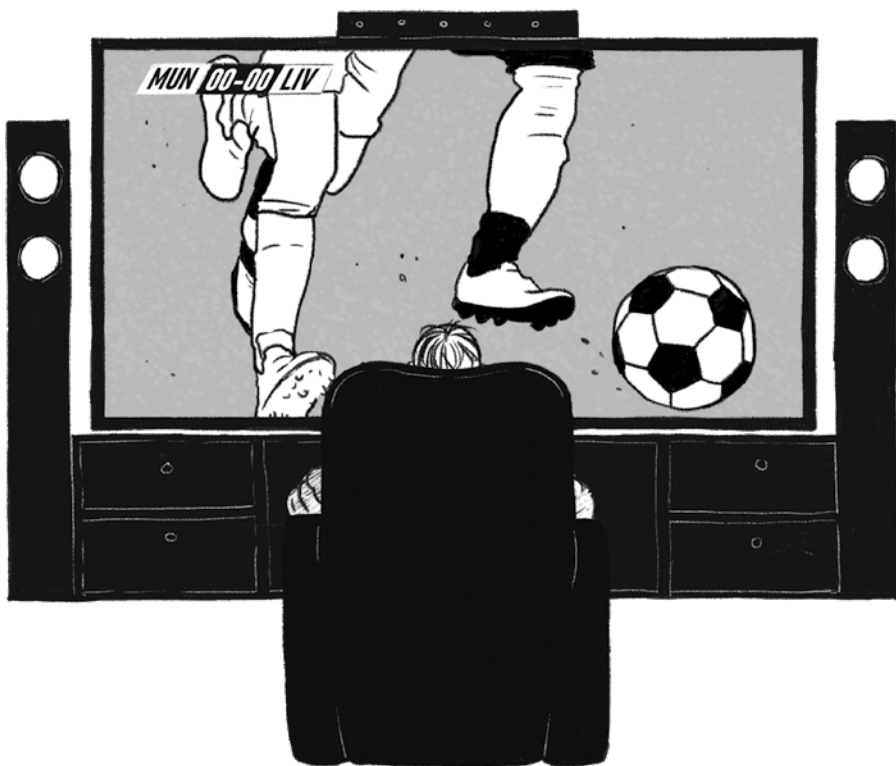
Han ser opp og smiler når guttene kommer inn i rommet. Fjernkontrollen fomles fram fra stolen, og lyden dempes så det går an å snakke sammen.

– Tror du vi vinner i dag, Bertil?

Øystein ser forventningsfullt på Bertil mens han peker med fjernkontrollen mot TV-en. Bertil er ikke spesielt interessert i fotball, men han har aldri hatt

hjerter til å si det til Øystein. Han tenker at Øystein ville blitt veldig skuffet over ham, og later alltid som han synes fotball er veldig gøy når Øystein bringer temaet på bane.

- Dere vinner nok, sier Bertil.
- Jepp, svarer Øystein. – Vi vinner.
- Er det ikke litt kjedelig å se en kamp når du vet hvem som vinner?

– Nei. Da koser eg meg med de gode øyeblikkene på banen.

– Hvis Manchester United skulle spilt mot Brann, hvem tror du hadde vunnet da?

– Da vinner United. De har mye bedre spillere.

Øystein svarer veldig selvsikkert.

– Da er det i hvert fall ingen vits i å spille *den* kampen, sier Bertil.

– Jo, det hadde vært veldig artig!

– Hvorfor det? Alle vet jo hvem som vinner.

Øystein gliser.

– Nei, Bertil. Alle *vet* ikkje det, men de fleste *tror* det. Og det er forskjellen. Tenk så gøy hvis Brann vant. Det ville vært litt sånn David mot Goliat, der den du tror vil tape, faktisk vinner, og det er kjempegøy!

– Hva måtte Brann ha gjort for å vinne? Jeg mener sånn som lagene er i dag.

– Tja, hvem vet. Det viktigste er jo at spillerne tror de har en sjanse. Laget må legge en god plan og tro det er mulig å vinne. Det er troen som er avgjørende. Hvis de tviler på at det går an å vinne, mister de den energien de trenger. De må gjøre jobben selv, men for å nå målet må de også tro det er mulig! Du gjør nemlig det du tror på.

Bertil blir stille et øyeblikk mens han tygger på det Øystein nettopp har sagt. *Du gjør det du tror på.* Er det riktig, da?

Adrian har stått og hørt på samtalen uten å si noe. Han ser at Bertil tenker, og stiller spørsmålet som former seg i hodet til Bertil.

– Hva mener du med at du gjør det du tror på?

– Jo, hvis eg hadde fått deg til å tro at på mandag ville skolebussen komme og hente dere nede på veien her, så hadde du stilt deg opp nede på veien på mandag for å vente på bussen.

– Men da hadde du jo lurt meg!

– Ja visst, men du hadde gjort det du trodde på! Og det er hele poenget. Du gjør det du tror på. Alle gjør det. Hvis du tror du vil klare noe, blir sannsynligheten for at du klarer det mye større enn hvis du ikkje tror det. Så enten du tror det går eller ei, vil du sannsynligvis få rett. Derfor er det så ekstremt viktig å ha troen på seg selv og laget sitt. Det er troen som bærer deg.

– Ja, men jeg ville nok aldri trodd på deg igjen etter at du hadde lurt meg. Og det ville vært dumt for deg neste gang du ville si meg noe viktig.

Plutselig glipper det ut av Bertil:

– Øystein, tror du på Gud?

Øystein legger hodet bakover og studerer taket et par sekunder før han svarer:

– Nei, når det kommer til livssyn, så tror eg vel egentlig ikkje på noe.

– Ingenting?

– Nei, eg tror bare vi er et resultat av naturens krefter og utvikling.

Øystein snur seg mot fotballkampen på tv igjen og setter på lyden. Han er tydeligvis ikke interessert i å utdype dette mer nå.

Bertil tenker at hvis det er sånn at du gjør det du tror på, da er jo tro ganske viktig. Hvis det er troen som bærer deg, så er jo troen selve båten! Båten hans har fått et navn.

